

Veteranenwet

- Ooggetuige in Nederlands-Indië
- Veteraan met een missie voor Ronald McDonald Huis

mei 2012

4

‘Ereschuld moet snel

Al bijna veertig jaar staat hij militairen en veteranen bij die schade hebben opgelopen tijdens hun werk in de krijgsmacht. Het was dan ook geen toeval dat mr. Henk van der Meijden door het ministerie van Defensie zelf nauw werd betrokken bij het ontwerpen van de Veteranenwet. “Ik ben er apetrots op.”

Door: Fred Lardenoye

Foto: Birgit de Roij

Wanneer hij ook alweer voor het eerst met Tweede Kamerlid Angelien Eijnsink in contact kwam, weet hij niet meer, maar het had te maken met de zorg voor veteranen en dat daar Kamervragen over gesteld moesten worden. En al snel bleken zij het over één ding hartgrondig eens te zijn: er moest een Veteranenwet komen. Advocaat Henk van der Meijden: “We hebben heel veel gesproken met elkaar en zijn samen met anderen eraan begonnen. Angelien heeft een geweldig doorzettingsvermogen. Zij heeft ook momenten gehad dat ze dacht: waar zijn we mee bezig?”

Juiste man

Vooraf aan het begin van het proces om een Veteranenwet tot stand te brengen, ondervonden ze veel weerstand. “Wij hebben aangegeven dat wat geboden wordt aan veteranen overal en nergens staat, terwijl er door de politiek toezeggingen worden gedaan die niet nagekomen worden. Kortom, dat er behoefte was aan een goede regeling. Nou, dat was voor veel betrokkenen flauwekul. Er werd gezegd: dat staat toch al ergens, daar heb je geen wet voor nodig. Maar zo’n wet biedt helderheid, dan weet je precies waar je aan toe bent als veteraan. En er is een verplichting van de minister om te handelen naar de wet met een controle van de Tweede Kamer. Want dat vond ik heel belangrijk. Je had toen al wel veteranennota’s waar de Kamerleden dan vragen over konden stellen, maar er was geen echte controle.” Van der Meijden, die al bijna veertig jaar militairen en veteranen als

advocaat bijstaat, werd uiteindelijk als deskundige bij het hele proces van de totstandkoming van de Veteranenwet betrokken. “Ik ben op een gegeven moment door toenmalig directeur personeel van Defensie Hans Leij gevraagd of ik het schrijven van teksten wilde coördineren.” Van der Meijden kreeg juristen van het bureau wetgeving van de Tweede Kamer ter beschikking “Toen zijn we gaan overleggen in een aantal sessies met de betrokken partijen, waaronder ook de militaire vakbonden. Uiteindelijk heeft dat tot deze wet geleid en ik ben er apetrots op.”

‘Wat er nu gebeurt, is verspilling van tijd en energie over iets waar je geen twee jaar over mag doen’

Net als Eijnsink heeft ook Van der Meijden veel lof voor de rol van de betrokken ambtenaren van Defensie, zoals Hoofd Pensioenen, Sociale Zekerheid, Zorg en Veteranen Albert van der Knaap en Defensiejurist Werner Schwab. “En Hans Leij was echt de juiste man op de juiste plaats, want met zijn voorganger was het nooit gelukt.” De enige kritiek die Van der Meijden op de Veteranenwet heeft, is dat de bijbehorende uitvoeringsregelingen er nog niet zijn. “Ik vind dat de Algemene Maatregelen van Bestuur veel te langzaam gaan. Eigenlijk hadden ze daar al een jaar geleden mee moeten beginnen. Nadat in juni vorig jaar duidelijk was hoe de tekst van de wet eruit zou gaan zien.”

Inkomensgarantie en ombudsman

Een van de belangrijkste punten uit de Veteranenwet vindt Van der Meijden de Inkomensgarantie. “Veteranen krijgen

soms na vijftien jaar of nog langer een soort uitgestelde posttraumatische stress stoornis, terwijl ze een prachtig leven hebben opgebouwd. En dan van het een op het andere moment lukt het niet meer. Soms raken ze dan ook nog verslaafd aan alcohol of drugs terwijl ze een schuldenpositie hebben die past bij het inkomen. Je moet dan de middelen krijgen zodat je niet in armoede vervalft. Het gaat erom dat je je volledig kunt wijden aan herstel.” Volgens Van der Meijden werd er door Defensie in het verleden ook al een oplossing voor bedacht. “Een aantal van die mensen is weer terug onder de wapenen geroepen.

Die werden geholpen met afkicken, re-integratie et cetera. Dat leidde tot goede resultaten. Ik ben blij dat er nu een basisinkomensregeling is en dat je daardoor kan herstellen. Dat lukt niet met een minimale uitkering.” Een ander ‘favoriet onderwerp’ noemt Van der Meijden de Veteranenombudsman. “Ik heb het ook met de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht besproken. En met alle respect voor hem en zijn werk, ook als Inspecteur der Veteranen, maar hij is niet onafhankelijk. Hij is een adviseur van de minister van Defensie. Het vele goede werk dat hij doet is prima, maar ik wilde ook een onafhankelijk instituut om de zorg voor veteranen te controleren. Daar was niet iedereen het mee eens, maar het is toch in de wet gekomen.” Volgens Van der Meijden is het eigenlijk het vastleggen van een stukje praktijk. “Veel klachten kwamen al bij de Nationale

worden ingelost'

■ Advocaat Henk van der Meijden: "Ik zie geen verbetering, alleen maar vertraging wat betreft de ereschuld."

ombudsman binnen, dus hij was er al mee bezig. Met name zijn onafhankelijkheid en dat hij kan sturen, dat is heel belangrijk. Dat blijkt ook wel, want in het kader van de ereschuldregeling heeft hij zelfs een brief geschreven naar premier Rutte toen het allemaal te lang duurde."

Ereschuld

Dat deze zogeheten ereschuld, ook nu het geld inmiddels beschikbaar is, nog steeds niet is ingelost, zit Van der Meijden behoorlijk dwars. "Het is ontstaan door een nieuwe regeling, die in juli 2007 zou ingaan. In dat kader zouden militairen die schade hebben opge-

lopen die niet geheel gecompenseerd zou kunnen worden door de rechtspositie, een restschadevergoeding krijgen. Vervolgens was er de vraag wat er moest gebeuren met de claims van vóór juli 2007." De onenigheid die daarover ontstond tussen de militaire bonden en het ministerie van Defensie leidde tot bemiddeling van de Nationale ombudsman. "Dat resulteerde in een overeenkomst die in een brief van de ombudsman op 1 juni 2010 is vastgelegd. Als je nu kijkt naar wat er in die brief staat als uitgangspunt en je vergelijkt dat met de contouren van de schaderegeling die in het laatste overleg tussen het ministerie van Defensie en de militaire bonden is behandeld, dan is dat exact hetzelfde. Dus we zijn nog geen stap verder omdat er onenigheid is over hoe er uitgekeerd moet worden."

Volgens de advocaat ligt een oplossing voor het grijpen. "In het kader van deze schaderegeling is ook afgesproken dat er een instituut zou komen dat voortaan claims van veteranen gaat afhandelen. Dat instituut zou ook de tweeduizend claims van vóór 1 juli 2007 kunnen afhandelen door een forfaitair bedrag (een bedrag ineens; red.) uit te keren. Maar je kunt dan ook aangeven dat je meer schade hebt geleden en dat ook inzichtelijk maken. Dat instituut neemt dan een beslissing daarover en vervolgens heb je altijd een bestuursrechtelijke weg om het af te wikkelen. Wat er nu gebeurt, is verspilling van tijd en energie over iets waar je geen twee jaar over mag doen."

Van der Meijden maakt zich er grote zorgen over. "Er gebeurt helemaal niets, er worden ook geen voorschotten afgegeven. Ik heb altijd gezwegen omdat ik de voortvarendheid van de ontwikkelingen niet in de weg wilde staan, maar ik zie geen verbetering, alleen maar vertraging. Sommige mensen hebben al vier, vijf jaar geleden of zelfs eerder die claim ingediend en wachten al jaren. Ik krijg mailtjes van veteranen die hun huis uitgezet dreigen te worden, omdat ze de schulden niet meer kunnen betalen."

De Zamperini legende

Louis Zamperini lijkt in het vooroorlogse Californië op te groeien voor galg en rad. Maar onder invloed van zijn eveneens hardlopende broer Pete ontwikkelt hij zich tot een sterke langeafstandsloper. Hij loopt in 1936 als 19-jarige zelfs als beste Amerikaan de 5.000 meter op de Olympische Spelen in Berlijn, waar Hitler hem de hand schudt. Maar als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt, meldt de atleet zich als vrijwilliger en wordt hij luchtmachtofficier.

In mei 1943 stort de Amerikaanse bommenwerper waarvan hij luitenant-bommenrichter is neer in de Stille Oceaan. Zamperini weet zich vast te grijpen aan een kleine reddingsboot en klimt aan boord. Het is het begin van een uitzonderlijke overlevingstocht waarbij Zamperini te maken krijgt met haaien, een lekkend bootje, dorst en honger. Samen met de piloot van het

toestel weet hij zes weken te overleven alvorens ze vlakbij een eiland door een Japans oorlogsschip worden opgepikt. Als krijgsgevangenen worden ze in verschillende kampen onder vaak mensonterende omstandigheden vastgehouden. De grenzen van zijn uithoudingsvermogen worden getest, maar Zamperini weet met een ijzeren wil alle beproevingen te doorstaan.

De Zamperini legende (*Unbroken*) is het tweede boek van Laura Hillenbrand na haar bestseller *Seabiscuit*, die ook met succes verfilmd werd. Hillenbrand schreef zeven jaar aan *De Zamperini legende* en dat is te merken. Het boek is uiterst gedetailleerd en geschreven alsof de schrijfster bij het hele odysseeachtige verhaal aanwezig is geweest. Daardoor is het een meeslepend boek geworden, hoewel je je als lezer af kunt vragen waar er al dan niet gedramatiseerd is door de schrijfster. In de VS is het boek van alle kanten bejubeld en het is inderdaad zo'n boek dat je in één adem uitleest en waarbij je na afloop alleen maar bewondering kunt hebben voor het ongelooflijke doorzettingsvermogen en de overlevingsdrang van de hoofdpersoon. (FL)

De Zamperini legende – Laura Hillenbrand

460 pagina's, zw/w geïllustreerd

€ 19,95 (maak kans op dit boek door mee te doen aan de prijsvraag op pag. 30)

Uitgeverij Kok, Utrecht (tel: 088-8002062)

www.kok.nl

ISBN 9789043507134

Pa, vertel's over je tijd in Indië!

Het dagboek van Indiëveteraan Barend van Houwelingen bleef tot in 2011 gesloten. Zelfs de vraag van een van zijn dochters kon hem er niet toe zetten over zijn belevenissen in Nederlands-Indië te vertellen. Na enig nadenken besloot hij

in te gaan op het aanbod van Nieuw-Guineaveteraan Arie van den Dool om het dagboek te digitaliseren, te bewerken en uit te geven. Schrijver en bewerkster zijn erin geslaagd om in **Pa, vertel's over je tijd in Indië!** de dagboek aantekeningen van Van Houwelingen op een goede manier over het voetlicht te brengen. Van Houwelingen ging graag naar Nederlands-Indië. Hij keek uit naar het avontuur. Hoewel hij zijn Indië-ervaring niet had willen missen, is hij ook duidelijk over excessen waarvan hij getuige was en waardoor het voor hem een moeilijke tijd werd. Ook laat hij er geen twijfel over bestaan dat hij vindt dat zijn kameraden in Indië voor niets zijn gevallen. Indiëveteranen zullen het misschien niet eens zijn met die conclusie, de belevenissen, angsten, onzekerheden, vragen, twijfels en ervaringen van Van Houwelingen zullen zij zeker herkennen. Voor kinderen en kleinkinderen van Indiëveteranen die nooit over hun ervaringen hebben verteld, geeft **Pa, vertel's over je tijd in Indië!** een prachtige en pakkende inkijk in het leven van een jonge Nederlandse soldaat die was ingedeeld bij de 2e compagnie van 3-10 RI van de C-Divisie 7 december. (KvBW)

Pa, vertel's over je tijd in Indië! Dagboek oktober 1946-november 1949 – Barend van Houwelingen
184 pagina's, zw/w geïllustreerd

€ 15,85

Uitgeverij Boekenplan, Maastricht

Te bestellen bij de schrijver, tel: 0184-651239

Spoor naar Woeste Hoeve

Zelden heeft een journalist waarschijnlijk zolang gezocht naar een in Nederland spoorloos verdwenen Poolse oorlogsvlieger als Richard Schuurman. Het heeft een boeiend boek

opgeleverd over het lot van de verdwenen piloot, nieuwe onthullingen over de toedracht van de mislukte, onbedoelde aanslag op 6 maart 1945 op de SS-generaal Hans Rauter en de benoeming bij Koninklijk Besluit op 29 april 2011 tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Zijn fascinerende zoektocht begon op 8 juli 1991 met een brief van Ludmila Kackmarska uit Sopot, nabij Gdansk, aan de *Zwolse Courant*. 'Geachte heer. Ik ben u

dankbaar voor alle informatie die u mij kunt geven over mijn broer Czeslaw Oberdak', aldus de beginzin van de brief.

Er was een aanwijzing dat Oberdak in mei 1944 bij Zwolle een noodlanding had gemaakt en was opgevangen door het verzet. Vaststond dat er nergens in Nederland een graf van Oberdak bestond.

Het spoor leidde naar de Woeste Hoeve waar op 8 maart 1945 door de Duitse bezetter 117 mannen waren geëxecuteerd uit wraak voor de aanslag anderhalve dag eerder op Rauter, de hoogste SS-generaal in Nederland. Schuurman kreeg het vermoeden dat Oberdak mogelijk een van de twee mannen kon zijn die na deze slachtpartij als 'onbekende Nederlander' op het ereveld Loenen zijn begraven. Het definitieve bewijs voor zijn vermoeden werd pas eind 2008 geleverd. De oude Amerikaan Coslett vertelde Schuurman dat Oberdak een poos in Amsterdam was ondergedoken. Later bevestigde hij dat hij samen met Oberdak gevangen had gezeten. Oberdak werd in maart 1945 met veertig anderen gearresteerd. De vraag waarom Oberdak was meegenomen voor de executie en hij niet, kon hij niet beantwoorden. 'Misschien kozen ze mij niet omdat ik als Amerikaan als ruilgevangene kon dienen voor Duitse krijgsgevangenen.' (DS)

Spoor naar Woeste Hoeve – Richard Schuurman
375 pagina's, geïllustreerd
€ 25,-
Uitgeverij Verloren, Hilversum (tel: 035-6859856)
www.verloren.nl
ISBN 9789097042509

Wees op uw hoede

Na jaren onderzoek publiceerde Eric Munnicks eind 2007 zijn boek *Van kazemat tot kelderleven*, over de oorlogsjaren in Roermond (zie *Checkboek 7-2008*). Dat boek leidde tot heel veel reacties uit Nederland, België en Duitsland waardoor een tweede boek, **Wees op uw hoede. Roermond 1936-1940**, niet kon uitblijven.

Aan de hand van officiële documenten, dagboeken, tekeningen en foto's geeft de auteur een beeld van Roermond in de jaren voorafgaand aan de mobilisatie en de Tweede Wereldoorlog. Een periode waarin Roermond een garnizoensstad werd en de thuisbasis voor militairen van het 17e

Grensbataljon, 41e Regiment Infanterie (3e bataljon) en de Politietroepen. Munnicks beschrijft tot in detail de bouw van de kazematten, de spionageactiviteiten van de Duitsers en de inval en de strijd aan de Maas. Bij de beschrijving maakt hij gebruik van talloze gevechtsverslagen en dagboeken van Nederlandse en Duitse militairen.

Speciale aandacht is er voor de krijgsgevangenschap van de Nederlandse militairen die dienden in en rond Roermond. Het boek eindigt met een apart hoofdstuk over het in 2010 onthulde monument in buurtschap De Weerd.

Munnicks is er opnieuw in geslaagd om een boek te maken met een gedetailleerde geschiedenis van een belangrijke periode, geïllustreerd met een groot aantal, vaak nog niet eerder

gepubliceerde foto's. Een tijdsdocument waarin de ervaringen en gevoelens van Jan Soldaat centraal staan. (MW)

Wees op uw hoede. Roermond 1936-1940 – Eric Munnicks
405 pagina's, geïllustreerd
€ 34,95 (excl. verzendkosten)
Uitgave in eigen beheer, te bestellen bij Eric Munnicks,
Dr. Leursstraat 12, 6041 KM Roermond,
tel: 0475-338278, e-mail: f.munnicks@kpnmail.nl
ISBN 9789073806085

Jeugdboeken over de Tweede Wereldoorlog

Voor jongeren verschenen twee interessante boeken over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog, met relatief onbekende onderwerpen. **Hanna's reis** van Martine Letterie, die al meerdere jeugdboeken over de Tweede Wereldoorlog op haar naam heeft staan, gaat over een joods tehuis en inrichting in het Apeldoornse Bosch. Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van een 15-jarig meisje. Het tehuis en de inrichting werden in 1943 in één nacht ontruimd en de bewoners werden afgevoerd naar Auschwitz.

Ik kan nog steeds niet vliegen speelt zich af in de zomer van 1945, als Nederlandse kinderen van rond de 13 jaar naar Denemarken mogen om aan te sterken na de Hongerwinter. Daar blijkt dat voor de meeste Nederlandse kinderen de oorlog nog niet voorbij was. Schrijfster Anna Woltz baseerde zich voor dit boek op de verhalen van haar vader. (LvD)

Hanna's reis – Martine Letterie
176 pagina's
€ 14,95
ISBN 9789025859282
Ik kan nog steeds vliegen – Anna Woltz
184 pagina's
€ 14,95
ISBN 9789025860295
Uitgeverij Leopold, Amsterdam (tel: 020-5511250)
www.leopold.nl

‘Ik was behoorlijk eenzaam’

Slechts een maand verbleef Dirk Maarsen als stoommachinist op *Hr.Ms. Limburg* in Nieuw-Guinea. Maar dat was lang genoeg voor een jongen die als komediant bekendstond, maar zich diep in het schip behoorlijk alleen voelde.

Door: Anne Salomons

Foto: Karin Stroo

“Ik heb de boel flink lopen belazeren en bespotten”, vertelt Maarsen lachend. “Ik sprong steeds in de houding en dat soort geintjes. En ik liep hele dagen te zingen.” Toch was hij met tegenzin in dienst gegaan. Bij de keuring had hij nog gespeeld dat hij scheel was, maar daar trapten ze niet in. ‘Als je je tegenstander niet raakt met die schele ogen, dan raak je zijn buurman wel’, hadden ze tegen hem gezegd. Als hij dan toch in dienst moest, dan maar bij de marine. Hij kreeg een opleiding tot machinist 3, die slechts zes weken duurde, en daarna vertrok hij vrijwel direct naar Nieuw-Guinea. Toen hij op 18 juli 1962 in burgerkleding het KLM-vliegtuig instapte, had hij er geen notie van wat hem te wachten stond. Hij wist niet wat er in Nieuw-Guinea aan de hand was en wist al helemaal niet waar het lag. “Vlak voor mijn vertrek kwam de broer van mijn vrouw om het leven bij een brommerongeluk, daardoor heb ik geen moment aan Nieuw-Guinea gedacht en heb ik alles maar over me heen laten komen. Pas toen we op Biak opgewacht werden door een orkest dat *Ach was ik maar bij moeder thuisgebleven* stond te spelen, drong het enigszins tot me door dat ik naar een oorlog ging.”

Naam en leeftijd:

Dirk Maarsen (70)

Rang en functie:

machinist 3, dienstplichtig

Uitzending:

Nederlands Nieuw-Guinea

Is nu:

gepensioneerd conciërge

Hobby's:

zingen, timmerles geven, tuinieren

Hekel aan:

onrecht

Beste oorlogsfilm:

Soldaat van Oranje

Aanvallen

Dat het oorlog was, daar kwam hij snel achter. Amper gearriveerd op de onderzeebootjager *Hr.Ms. Limburg*, die bij Sorong lag, vlogen de bommen om zijn oren. “Ik schrok me te pletter. Ik wist letterlijk niet waar ik het zoeken moest en ben toen maar onder een sloep gekropen.” Omdat hij als machinist helemaal beneden in het schip werkte, heeft hij van de rest van de aanvallen weinig gemerkt. Alleen door de terugslag van de kanonnen voelde hij de boot wat heen en weer gaan. “Ja, en als het alarm ging, dan moest je als de sodemieter naar beneden.” Daar voelde hij zich behoorlijk eenzaam. En dan was er ook nog een sergeant die enorm humeurig was. “De ene keer kon je lol met hem hebben, maar meestal liep hij op alles en iedereen te foeteren.”

Gebakken marinier

Van het land heeft Maarsen in die maand vrijwel niets gezien. Ja, een uitstapje in Biak, naar een militair tehuis waar hij een onvergetelijke uitsmijter at. “Er was aan boord vrijwel niks te eten. Er stond uitsluitend ‘gebakken

marinier’, oftewel cornedbeef, en rijst op het menu.” Tijdens datzelfde uitje werd een maatje van Maarsen nog besprongen door een boze Papoea: “Die jongen liep te flikflooiën met een Papoeameisje. Haar vader was het daar blijkbaar niet mee eens, want in het pikkedonker sprong hij opeens uit de bosjes met in iedere hand een kei waar het hoofd van de jongen tussen werd geslagen. Die is toen naar de ziekenboeg afgevoerd en ik heb hem niet meer gezien.”

Toen Maarsen in augustus 1962, na de overdracht, terugging naar Nederland was hij daar allesbehalve rouwig om. Na een lange reis vol vlagvertoon kwam de *Limburg* op 18 oktober 1962 in Den Helder aan. De matrozen stonden allemaal aangetreden op het dek, behalve Maarsen, die diep in het schip nog aan het werk was. Toen zijn vader, die hem overal wanhopig had lopen zoeken, hem daar uiteindelijk aantrof, was hij pikzwart van de smeerolie. Een zeer emotioneel moment dat Maarsen nooit zal vergeten.

Dikke pluim voor Veteranenwet

Als er iemand is die ervaringen van veteranen en actief dienenden met uitzendervaring kan vergelijken, dan is het Jasper Ragetlie wel. Hij werd twee keer als commando uitgezonden naar Bosnië en later als CIMIC-reservist naar Uruzgan. Volgens de PvdA-wethouder uit Deurne zijn er vooral overeenkomsten. Alleen al om die reden juicht hij de Veteranenwet, waarin beiden worden gelijkgesteld, toe.

Naam en leeftijd:	Jasper Ragetlie (39)
Rang en functie:	luitenant ploegcommandant
Uitzending:	Bosnië (1994/'95 en '96) en Uruzgan (2009)
Is nu:	wethouder in Deurne
Hobby's:	mountainbiken, documentaires en natuur
Hekel aan:	patserigheid en populisme
Beste oorlogsfilm/-boek:	Hotel Rwanda

Door: Janke Rozemuller

Foto: Birgit de Roij

Als Jasper Ragetlie in 1992 voor zijn dienstplicht aan de opleiding bij het Korps Commando Troepen begint, is hij in eerste instantie gechoqueerd. "Het is een totaal andere biotoop waarin je belandt." Later leert hij de humor waarderen, maar ook de manier waarop hij zijn fysieke en mentale mogelijkheden verkent. "Die zijn vaak veel groter dan je ooit had gedacht. Maar je ontdekt ook je zwakke plekken en hoe je ermee om kunt gaan. Je leert jezelf echt kennen."

Hij tekent voor drie jaar bij en wordt in die periode twee keer uitgezonden. De eerste keer in VN-verband met Dutchbat 2 naar Srebrenica en de tweede keer in NAVO-verband met IFOR 1 naar Centraal-Bosnië, in de omgeving van Vitez. Volgens Ragetlie werkt het *peacekeeping*-concept van zijn eerste missie niet. "Het was het recept voor falen." Over de bevoegdheden tijdens zijn tweede uitzending is hij een stuk positiever. "Daar hadden we een veel breder mandaat."

Van student tot reservist

Als Ragetlie na zijn diensttijd een opleiding wil gaan volgen, twijfelt hij. Zal hij naar de Koninklijke Militaire Academie (KMA) gaan of kiest hij toch voor een universiteit? Het wordt het laatste. "Ik ging terug van een salaris naar een studiebeurs, dat was wel even slikken. Maar ik ben snel door mijn studie heengelopen, ik was hypergemotiveerd. Ik denk dat je de kennis die je aangeboden krijgt wat makkelijker kunt plaatsen als je, zoals ik, wat ouder bent en wat meer van de wereld hebt gezien." De oud-commando en Bosniëveteraan studeert na vier jaar cum laude af aan de Faculteit Beleidswetenschappen.

In 2008 gaat hij aan de slag als wethouder in Deurne. Met zijn 35 jaar is hij dan een jonkie binnen het college. Maar dat is niet het enige wat hem bijzonder maakt. Ragetlie is namelijk ook reservist. Hij neemt in goed overleg in de zomer van 2009 twee maanden vakantie op om met 1 CIMIC bataljon uitgezonden te worden naar Uruzgan. Daar is hij ingebed bij het Provinciaal Reconstructie Team en adviseert hij

over bestuurlijke aangelegenheden. "Wat mij opviel, was dat de vraagstukken waar ze daar mee te maken hadden helemaal niet zoveel verschilden met de vraagstukken waar ik hier mee te maken heb."

Veteranenwet

Als lokaal bestuurder, maar vooral als veteraan, heeft Ragetlie een duidelijke mening over de Veteranenwet. "Ik denk dat het hartstikke goed is dat de wet er eindelijk is gekomen. Gelukkig heeft de Kamer daar de verantwoordelijkheid voor genomen, met Angelien (partijgenoot Eijsink; red.) voorop, om samen met het veld die wet op te gaan stellen. Dat vind ik een hele dikke pluim waard."

Volgens Ragetlie is het goed dat erkenning en zorg nu wettelijk zijn vastgelegd, al pleit hij voor een nuancering van het overheersende beeld van veteranen. "Er is een beperkt deel dat zorg nodig heeft. Dat is heel vervelend en daar moeten we zeker voor zorgen en voor staan. Maar ik vind het jammer dat vaak de nadruk wordt gelegd op zorg en problemen, terwijl het overgrote deel prima kan functioneren. Sterker nog, dat veel rijker terugkomt. Daarvan profiteert de samenleving ook."

Jasper Ragetlie is te volgen op Twitter: @jragetlie

Boek geeft inzicht in ISAF-missie

Afghanistanganger majoor Jos Groen presenteerde op 11 april zijn boek *Task Force Uruzgan*, met daarin 23 omvangrijke interviews met jonge pelotonscommandanten die uitgezonden werden in het kader van ISAF. De ondertitel van het boek is dan ook *Getuigenissen van een missie*. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan Commandant Landstrijdkrachten Mart de Kruif, die zijn complimenten uitsprak over het boek.

Door: Linde van Deth

Foto: Leo van der West

Jos Groen schreef al eerder een boek over veteranen. Het verhaal van zijn vader, een Indiëveteraan, tekende hij op in *De sobats van Co Groen* (zie ook *Checkpoint 8-2010*). Het oorspronkelijke doel van *Task Force Uruzgan* was om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de ISAF-missie van 23 pelotonscommandanten om zo de *lessons learned* vast te kunnen leggen. In zijn inleiding legt Groen uit dat hij later ook het belang inzag van het vastleggen van de persoonlijke en emotionele beleving van de geïnterviewden, naast het beschrijven van de operationele kant van de missie. 'Door de persoonlijke verhalen van deze Afghanistan-missie in een publicatie uit te dragen, kunnen aandacht, begrip, waardering en erkenning voor de uitgezonden militairen vanuit de samenleving toenemen. Meer aandacht, begrip en waardering

kan de veteraan weer helpen bij het verwerken van mogelijke heftige gebeurtenissen, zo is in het verleden gebleken', schrijft hij in zijn inleiding. Groen wil met het boek recht doen aan de jarenlange inspanningen van de uitgezonden militairen en burgers en hun gezinnen.

Complimenten

Een groot deel van de geïnterviewden was aanwezig bij de boekpresentatie, die plaatsvond op het Veteraneninstituut (Vi), waar Groen zelf werkzaam is als senior onderzoeker. Groen vertelde dat hij het belangrijk vond om zijn boek juist op het Vi te presenteren. "Met ingang van de nieuwe Veteranenwet zijn de actief dienende militairen ook veteraan. En wat mij betreft moeten we dat beeld van de veteraan ook uitdragen en er trots op zijn."

■ Majoor Jos Groen (r) overhandigt het boek aan CL generaal Mart de Kruif.

Naast de geïnterviewden en generaal De Kruif waren onder anderen ook voorzitter van de Eerste Kamer Fred de Graaf en Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht Lex Oostendorp aanwezig. De Kruif sprak tijdens de presentatie zijn complimenten uit aan Groen. "Veteranen geven vaak aan dat ze hun ervaringen, dat wat er op uitzending is gebeurd, niet kunnen delen. Dit boek deelt de ervaringen van deze mensen juist wel en er spreekt trots uit de verhalen." Hij complimenteerde Groen ook vanwege zijn zorgvuldigheid. Hiermee doelde hij op de bijeenkomst die Groen een week eerder al organiseerde, speciaal voor de nabestaanden van de omgekomen militairen die genoemd worden in de interviews met de pelotonscommandanten. "Iedere militair zou dit boek moeten lezen om te weten waar hij aan begint. Het is onmisbaar voor iedereen die wil weten wat de krijgsmacht doet en die iets wil weten over hoe sterk mensen kunnen zijn."

Kritische blik

Ook NRC-journalist en schrijver van het boek *Op missie* Jaus Müller kwam aan het woord tijdens de boekpresentatie. Hij gaf aan dat met dit boek een vergelijking kan worden gemaakt van het beeld van de missie dat militairen hebben versus dat van de maatschappij. Want de echte erkenning en waardering zijn er pas als de maatschappij het verhaal kent, zo geeft ook een van de geïnterviewden in het boek aan. Müller vindt het mooi dat Defensie met dit boek ook een kritische blik toelaat. Voordat het eerste exemplaar van het boek aan De Kruif werd uitgereikt, wilde Groen een moment stilstaan bij de omgekomen militairen en bij de offers die in deze missie zijn gebracht. Ook benadrukte hij, net als in zijn inleiding, dat hij met het boek hoopt bij te dragen aan erkenning en waardering voor uitgezonden militairen.

Meer informatie over het boek en hoe u het kan bestellen is te vinden op www.uzuzgan.veteranen.nl

over de jongste veteranen

heftig' die krijgsmacht en het geweld dat ze kan uitoefenen is. En vooral: "Hoe weinig de meeste Nederlanders weten van de mannen en vrouwen die erin dienen; van de impact die een uitzending op hen kan hebben; van de belangrijke beslissingen die ze vaak onder grote druk moeten nemen en van de kameraadschap in die krijgsmacht die volgens mij de basis vormt voor een succesvolle inzet."

Ten oorlog

Booms verhaal concentreerde zich op de beeldvorming rond de jongste generatie veteranen en hoe die gestalte krijgt in de Nederlandse samenleving. Zijn expertise van Afghanistan en zijn ontmoetingen met Nederlandse militairen daar gebruikte hij als uitgangspunt. Hij hing zijn verhaal op aan drie Nederlandse militairen die hij in Afghanistan had leren kennen. Het thema Afghanistan en de nieuwste veteranen gaf hij de uitdagende titel 'Ten oorlog' mee. Boom hield met deze lezing een nadrukkelijk pleidooi voor een eerlijkere omschrijving van militaire missies. Een van de problemen die Boom voor veteranen in Nederland zag, was de discrepantie tussen wat de veteranen hadden meegemaakt en wat zij voor ogen hadden en de beelden die de mensen in Nederland op hun netvlies hebben als ze denken aan dezelfde missie.

'De veteranen komen vervolgens terug in een samenleving die een verwrongen beeld heeft van hun ervaringen'

Hij onderscheidde een aantal actoren in dit 'speelveld' die allen hun eigen verantwoordelijkheden hebben. Zichzelf, als representant van de media, spaarde hij ook niet. Zo wist hij heel goed hoe de media achter nieuws aan zitten en hoe dat uiteindelijk tot een scheef beeld kan leiden. Ook voorlichters en politici wees hij op hun verantwoordelijkheden. Het is vaak de missie die een motto meekrijgt als 'de meisjes gaan weer naar school', waarmee de nadruk op de wederop-

bouw komt te liggen. Regelmatig botst zo'n beeld met de werkelijkheid van Uruzgan, waar militairen dikwijls het keiharde gevecht aan moesten gaan. Dit beeld van een 'regelrechte oorlog' wordt dan vaak weer afgezwakt door voorlichters omdat anders de minister van Defensie in het parlement onder vuur kan komen te liggen. De veteranen komen vervolgens terug in een samenleving die een verwrongen beeld heeft van hun ervaringen.

Boom illustreerde zijn verhaal aan de hand van de belevenissen van drie militairen die hij voorstelde als onderofficier F, verpleger E en officier X. Het waren hartverscheurende verhalen waarbij de essentie was dat zij niet met hun verhaal thuis konden komen. Niet dat ze geen liefhebbende achterban en familie hadden, echter: zijzelf waren van mening dat ze dit simpelweg niet thuis konden vertellen omdat niemand hen kon begrijpen.

Kloof

Dit presenteerde Boom in de woorden 'de kloof tussen de vredesmissie zoals de thuisblijvers haar gepresenteerd kregen en de oorlogservaringen die deze militairen ter plaatse opdeden'. Vandaar ook zijn pleidooi om er toch vooral voor uit te komen als we werkelijk oorlog voeren. Immers, zo stelde hij terecht, er vallen bij al die vredesmissies doden.

Aan de hand van wat hij noemde 'een korte geschiedenis van niet-oorlogvoering' kwam hij met een beeld dat Nederland wel dikwijls al strijdend door de 'niet-oorlog gaat'. Niet dat hij de term vredesmissie wilde slachtofferen: in zijn woorden gaat het erom dat erkend wordt dat 'ook een vredesmissie kan plaatsvinden in oorlogsgebied. En dat het oorlogsomstandigheden zijn waarin de door ons gestuurde militair zich staande moet houden'. Niet dat hij de term oorlogvoering in afkeurende

■ Journalist Joeri Boom tijdens de Martin Zijlstra Veteranenlezing.

zin wilde gebruiken en ook niet om hem te associëren met de misdaden die er zo dikwijls bijhoren. Bij dat laatste voegde Boom er nog aan toe dat Nederland zich gelukkig mag prijzen 'met een krijgsmacht die gedisciplineerd en verstandig blijft opereren onder zware omstandigheden. Ik heb daarvan verscheidene keren getuige mogen zijn.' De lezing van Boom werd afgesloten met een vraaggesprek met antropoloog en Bosnië- en Afghanistanveteraan Jeffrey Schwerzel. Boom werd gevraagd op een aantal punten nogmaals een reflectie te geven. De vraag van Schwerzel of journalist Boom door al zijn ervaringen en ontmoetingen niet onderhand ook een veteraan geworden was, leek niet meer beantwoord te hoeven worden.

De tekst van de volledige lezing van Joeri Boom is te lezen via www.veteraneninstituut.nl/nieuws/martinzijlstra-veteranenlezing. Deze link verwijst naar de website van de Groene Amsterdammer waar de tekst ook is gepubliceerd.

Roering houdt aan omtrent verhaal van Grebbebergveteraan

Het ooggetuigenverhaal van Will Hulscher in *Checkpoint 10-2011*, dat een verklaring gaf voor een Grebbebergfoto, heeft, zoals verwacht, tot de nodige reacties geleid. Als er zoveel jaren later een verklaring komt die vele andere geopperde mogelijkheden uitsluit, dan geeft dat roering. Ook in positieve zin; nabestaanden van de slachtoffers op de foto hebben ook gereageerd. Zij hebben nu geen vraagtekens meer en kunnen iets afsluiten.

Door: Gielt Algra

Foto: Stichting Kennispunt mei 1940

De ooggetuigenverklaring van Hulscher wierp een wel heel duidelijk licht op de gebeurtenissen rondom Huize Wilhelmina. De foto hiervan, in feite zijn het een aantal foto's, hadden jarenlang de nodige vraagtekens opgevoerd omtrent wat daar gebeurd was. 'Hij heeft het niet gezien', was een van de reacties die we kregen. Weer anderen vonden het op de foto meer lijken alsof de mannen slachtoffer waren van een granaat of granaatinslag. Een andere theorie die vaak genoemd wordt, is dat deze mannen slachtoffer waren van het mitrailleurvuur van kapitein Gelderman, die vanaf het viaduct even verderop het vuur liet openen op opdoemende Duitsers, terwijl in de schootrichting zich ook vele vluchtende Nederlandse militairen bevonden. Op de website www.grebbeberg.nl is de hele discussie met al deze mogelijkheden nagelopen en geanalyseerd.

Jagtenberg

Veel verklaringen zijn afgeleid van gebeurtenissen die wel degelijk hebben plaatsgevonden. Zo kan het bijna niet anders dan dat het mitrailleurvuur van kapitein Gelderman Nederlandse slachtoffers heeft gekost. Alleen zou dat vuur voor deze mannen op de foto van links hebben moeten komen en het lijkt er toch echt op dat ze van achteren zijn geraakt. Bij een granaatinslag zou er meer omgevings schade te zien moeten zijn. Zo viel de ene na de andere theorie af en bleef als een van de mogelijkheden de standrechtelijke executie, waar ook Grebbebergveteraan Jagtenberg het op hield, over. Alleen een getuigenverklaring in deze richting was er nog niet te vinden.

Het is in de nasleep van de tegenstoot van majoor Jacometti dat Hulscher vertelt over de executie waar hij aan ontkwam. Belangrijk is het dat Hulscher het bestaan van de foto en de discussie eromheen niet kende. Zijn vrouw wilde toen ze nog leefde niet echt dat hij het over de gebeurtenissen van de meidagen had en daarom had Hulscher dit ook niet vaak gedaan. Nu, op hoge leeftijd, iets wat vaker voorkomt bij oudere veteranen, wilde hij toch nog één keer zijn verhaal kwijt. Dit zonder zich te realiseren dat hij 'een mysterie zou ontrafelen'. Hij vertelde waar het was en wanneer. Dit zei hij

■ Een van de foto's van de gedode Nederlandse militairen bij Huize Wilhelmina, waar tot het verhaal van Grebbebergveteraan Hulscher nog geen verklaring voor was.

voordat de foto, die hij duidelijk niet kende, aan hem getoond werd. Belangrijk was het dat hij ook feilloos wist aan te geven waar het zich afspeelde en dat het eind van de middag was, op een moment dat er niet meer gevochten werd.

Wat hij niet zag

Hij vertelde dat hij met anderen in een rij was gezet tegen de muur van Huize Wilhelmina. Hij werd vervolgens weggehaald omdat hij met de vermeende oorlogschending van deze groep Nederlandse militairen niets te maken had. De Duitse gewondenverzorger vertelde hem dat ze daarom doodgeschoten zouden gaan worden. Hij zag dat bij een adjudant op de weg voor het huis daadwerkelijk gebeuren. Veel aanwijzingen, maar het belangrijkste is echter wat zo vaak bij getuigenverklaringen over het hoofd wordt gezien: dat wat hij niet zag. Hij zag bij aankomst geen lijken in de tuin van Huize Wilhelmina liggen. En dat was op het moment dat het vechten al opgehouden was en de Nederlandse troepen vertrokken waren in de richting van de Waterlinie. Al de andere opties die bij die foto werden genoemd, worden nu erg onwaarschijnlijk. Het lijkt er toch echt op dat de standrechtelijke executie de enige verklaring is.

Veteraan actief in bestuur Ronald McDonald Huis

Een thuis in de bomen

Het Ronald McDonald Huis Arnhem viert eind november dit jaar zijn driejarig bestaan. Medio 2003 werd de toenmalige kolonel der huzaren Kees Bolderman gevraagd of hij bestuurslid wilde worden van het nog te bouwen Ronald McDonald Huis Arnhem. "Ik heb er niet lang over hoeven nadenken. Als je gezonde kinderen hebt, wil je best iets terugdoen voor mensen die kinderen hebben met een beperking of een kind dat ernstig ziek is en behandeld moet worden."

Door: Marleen Wegman

Kees Bolderman (60) is misschien wel het meest bekend binnen Defensie door zijn laatste functie. Hij sloot zijn militaire carrière af als commandant van het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek. Bijna acht jaar lang woonde en werkte hij met zijn echtgenote in de commandantswoning aan de Velperweg in Arnhem. "Een schitterend instituut waar mijn grootvader nog heeft gewoond. En voor mij de terugkeer naar de stad waar ik ben geboren en opgegroeid." Nog als actief dienend militair werd hij bestuurslid van de stichting Ronald McDonald Huis Arnhem. "We zijn officieel begonnen op 29 april 2004, maar er stond nog helemaal niets. De gedachte was dat het nieuwe Ronald McDonald Huis op het dak van de nieuwbouw van revalidatiecentrum Groot Klimmendaal moest komen. Maar wel met een eigen opgang." Bolderman legt uit dat ieder Huis in een aparte stichting is ondergebracht. "Als stichting ben je ook redelijk autonoom. Dat betekent ook dat een lokaal stichtingsbestuur de bouwkosten zelf moet opbrengen. Het Kinderfonds, de koepelorganisatie van de Huizen, fungeert als financiële back-up. Op het moment dat een bestuur er niet in slaagt om voor de start van de bouw de complete financiering rond te krijgen, staat het Kinderfonds garant voor het resterende bedrag." Als voorzitter van de bouwcommissie was Bolderman nauw betrokken bij de bouw van het Huis. "We zijn een paar jaar bezig geweest in het ontwerptraject: voorlopig ontwerp, definitief ontwerp, daarna het bestek en vervolgens de aanbesteding. Alles in combinatie met Groot Klimmendaal, want dat was de hoofdpdrachtnemer." De officiële opening op 29 november 2009 werd verricht door Sinterklaas.

Huiskamer

Het Huis bestaat uit zes appartementen, die kunnen worden gebruikt door ouders en broertjes en zusjes van revaliderende kinderen of partners van revaliderende jongvolwassenen. Daarnaast kent het Huis een speciale huiskamer, waar gezinnen overdag kunnen verblijven, en twee zogenoemde rustkamers. Daar kunnen kinderen en hun ouders tussen de behandelingen door even rusten of slapen. Ook is er een computer-ruimte voor zowel de kinderen als de (werkende) ouders. Voor de kinderen is er een sport- en spelruimte en een klein theater. Het Huis is zeven dagen per week geopend. In Nederland staan in totaal vijftien Ronald McDonald Huizen. Bij academische ziekenhuizen, een aantal streekziekenhuizen met een bovenregionale functie, een jeugdpsychiatrische instelling en verschillende revalidatiecentra. Bolderman beschrijft het Huis als 'het nieuwste van het nieuwste'. "Het is groot en licht, met veel glas en hout. Dat

■ Kees Bolderman in het Ronald McDonald Huis in Arnhem.
Foto: Birgit de Roij

Wie: Kees Bolderman
Wat: een thuis bieden aan ouders, broertjes en zusjes van zieke of gehandicapte kinderen
Waar: Arnhem
Wanneer: 2003 tot heden
Contact: tel: 026-4459497, e-mail: kbolderman@planet.nl, website: www.kinderfonds.nl/huisarnhem

■ Ritmeester Kees Bolderman op de veranda van de bataljonscommando-post in Haris in 1982. Foto: privécollectie Kees Bolderman

is ook het kenmerk van dit Huis: je zit tussen de bomen. Niet alleen door de hoogte van het gebouw, maar in de zomer zit je letterlijk tussen de boomkruinen. Ook in vergelijking met andere Huizen hebben wij wat betreft oppervlakte een behoorlijk groot Huis. Maar”, voegt hij er lachend aan toe, “dat moet ook allemaal worden onderhouden.”

Daarbij wordt voor het merendeel geleund op de ongeveer vijftig vrijwilligers die bij het Huis actief zijn. “Het is geestelijk soms zwaar werk”, vertelt Bolderman. “Maar ook lichamenlijk, want het Huis wordt in principe schoongehouden door de vrijwilligers.” Sinds 1 februari van dit jaar is Bolderman voorzitter van het bestuur van het Huis Arnhem. “Dat betekent dat ik nu iedere maandag in het Huis aanwezig ben voor zaken die te maken hebben met de bedrijfsvoering. Thuis doe ik nog het nodige voor het Huis en soms in de avonduren ook nog. Het begint langzamerhand op werk te lijken”, zegt hij lachend.

Golfoernooi

De hoofdtaak van het stichtingsbestuur is om elk jaar de exploitatie financieel te regelen. “Ieder jaar moeten wij een bedrag opbrengen om de twee betaalde krachten en de vaste lasten, zoals gas, water en elektra, af te dekken.” Het merendeel van de gelden komt uit een paar terugkerende activiteiten. Als belangrijkste noemt Bolderman het golftoernooi. “Dat hebben we tot nog toe gecombineerd met een veiling en een loterij en daar halen we ieder jaar een flinke opbrengst uit.” Een ander initiatief is de business breakfastclub. De deelne-

mende ondernemers komen eens per maand op een ochtend bij elkaar, van acht tot negen. “Degene die het ontbijt organiseert en betaalt, mag even in het kort zijn of haar bedrijf in de etalage zetten. Dan is het verder ontbijten en netwerken. Klokslag negen uur gaat de bel en gaat iedereen naar zijn werk.” De deelnemende bedrijven betalen per jaar minimaal 250 euro. “Ons streven is dat we uiteindelijk rond de honderd deelnemende bedrijven hebben. Dan heb je structureel al 25.000 euro aan exploitatiekosten die je kunt afdekken.” Het eerste ontbijt vond plaats in september vorig jaar en de club kent nu al zo’n 65 leden, voor het merendeel jonge ondernemers. “In een half jaar tijd is het wel hard gegaan”, aldus de bestuursvoorzitter.

Ook de fastfoodketen McDonalds speelt uiteraard een rol in de Huizen. Bolderman vertelt dat een McDonalds franchise-nemer altijd deel uitmaakt van het bestuur. “Dat is ook de formule in Amerika. Verder is het zo dat een heel klein deel van iedere bestelling bij McDonalds, of het nu een hamburger is of een milkshake, ten goede komt aan de Ronald McDonald Huizen.

Orde op zaken

Het is dit jaar precies dertig jaar geleden dat Bolderman als commandant verbindingsspeloton en officier Operatiën werd uitgezonden naar Libanon. Zijn aanvankelijke vakantiegevoel verdween als sneeuw voor de zon op het moment dat hij, amper een maand in het uitzendgebied, als commandant van de *Force Main Reserve* de opdracht kreeg orde op zaken te stellen in het gebied van het Senegalese bataljon. “Later dat jaar vielen de Israëli’s weer binnen en daar heb ik de gevolgen van gezien. Libanon was voor mij een avontuur, maar dat had ook te maken met mijn functie. Ik zat in het operationele hart van het bataljon.” In 2002 werd hij individueel uitgezonden als liaisonofficier in Sarajevo op het internationale hoofdkwartier in Butmir. Hij fungeerde als aanspreekpunt voor de internationale hulporganisaties (NGO’s) die hulp nodig hadden van SFOR voor het uitvoeren van hun plannen.

Beide uitzendingen veranderden zijn blik op de wereld. “Alleen al om de doodeenvoudige reden dat ik op beide plaatsen heb gezien dat, net als hier, het gros van de mensen helemaal niet zit te wachten op oorlog en ellende. Maar met een uitzending kun je mensen toch helpen. Door te zorgen dat ze weer in een veilige en stabiele omgeving kunnen leven en, dat gold vooral in Bosnië, door hulp bij de wederopbouw.” Hij maakt een vergelijking met het Ronald McDonald Huis. “Met het in stand houden van het Huis kun je proberen om menselijke ellende iets te verzachten. Mensen kiezen niet voor een gehandicapt kind of voor een kind dat een ernstige ziekte heeft en moet worden behandeld. Als ouders ver weg wonen, is een Ronald McDonald Huis een ideale plek om toch dicht bij je kind te zijn. Dat vind ik mooi werk.”